Az MME Hajdú-Bihar Megyei Helyi Csoportjának tevékenysége a 2011. és 2012. években

Veszelinov Ottó
mmehbcs@gmail.com

Abstract

In the current work, we present programmes and activities realised in 2011 and 2012 in the area of Hajdú-Bihar County Group of Birdlife Hungary, which has the same age as Birdlife Hungary. Our activities included environmental education, field demonstrations, active conservation (e.g. Establishment of nestboxes) as well as conservation monitoring and surveys. In these years, we were able to open the District Office of Debrecen as a result of a successful application, also detailed by the present work. The implementation of our programmes would not have been possible without the help of professionals and volunteers.

Bevezetés

A Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület Hajdú-Bihar Megyei Helyi Csoportja – röviden MME HBCS, az országos MME megalakulása után, 1974-ben azonnal megszerveződött, és azóta is töretlenül végzi tevékenységét, összhangban az MME célkitűzéseivel és elképzeléseivel. 2008-tól Ványi Róbert elnökként, Szakál László és Veszelinov Ottó titkári poszton irányította a helyi csoportot, számítva a vezetőségi tagok szakmai segítségére, és az aktív tagok, valamint önkéntesek lelkes munkájára. Gazdasági felelősként Orosz Magdolna segítette munkánkat a 2012-ig terjedő időszakban.

Az elnökség munkáját nagyban segítette, hogy komoly felkészültségű és nagy szakmai múlttal rendelkező vezetőségi tagok segítségére számíthattunk, mely személyek az alábbiakban kerülnek felsorolásra.

Dr. Endes Mihály – Calandrella főszerkesztő
Gyarmathy István – HNPI kapcsolatok
Dr. Gyüre Péter – faunisztika, vadlúdkutatás
Dr. Juhász Lajos – általános madárvédelem, odútelepek, gyűrűzés, hüllő- és kétéltűvédelem
Dr. Kovács Gábor – Hortobágy térségének madárvédelmi kérdései, adatok, cikkek közlése
Motkó Béla – túzokvédelem, KMNPI kapcsolatok
Papp László – botanika

2012. február 27-én tisztújító helyi csoport gyűlést tartottunk, ahol a tagság újabb 5 évre az utóbbi 4 évben aktív 3 tagú vezetőséget választotta meg, azonos felállásban. Egyetlen változás történt, Szakál László ekkortól alelnökként tevékenykedik, a többiek azonos titulussal folytatják munkájukat. Ezen a csoportgyűlésen továbbá módosítottuk a HBCS Szervezeti és működési szabályzatát (SZMSZ-ét) a Központ elvárásainak megfelelően, illetve belefogalmazva immár a Debreceni Területi Irodára vonatkozó ismereteket, szabályokat is.

Helyi csoportunk tevékenységeiben részt vevő személyek önkéntes alapon végzik feladataikat. Pénzügyi kiadásokat megkívánó tevékenységeink finanszírozhatóságát a megelőző években megtakarított HBCS tőke és az MME Központ által a helyi csoportoknak

kiutalt, taglétszám és megvalósított program-arányos bevételek jelentették. 2012. évtől nagy segítséget jelentett továbbá a Debreceni Területi Iroda létrejötte és felszereltsége.

Debreceni Területi Iroda

2010. őszén indult el az a folyamat, melynek során egy Észak-alföldi Operatív Program (ÉAOP) keretein belül meghirdetett pályázati felhívásra összeállítottuk a HBCS titkárainak aktív közreműködésével a terjedelmes pályázati dokumentációt, sok-sok napot rászánva a szükséges papírok, árajánlatok beszerzésére, a szükséges információk kiderítésére. A még ebben az évben benyújtott terjedelmes hiánypótlást követően hosszú hónapokon át, főleg már 2011-ben további levelezést folytattunk a pályázat kiírójával az egyes pontok tisztázása érdekében.
Végül 2011. május 9-én siker koronázta erőfeszítéseinket, ekkor kaptuk meg azt a támogató levelet, melyben tájékoztattak minket arról, hogy a pályázat nyertes lett. „Az MME Hajdú-Bihar Megyei Csoportjának tevékenységét elősegítő beruházás és fejlesztés" című ÉAOP-5.1.3.-10-2010-0029 jelű pályázatot 30.513.893 Ft elszámolható összköltségvetéssel, 10% önrész vállalásával hagyták jóvá. A támogató levél tartalmazta mindazokat a feltételeket, melyek betartását követően kerülhetett sor a támogatási szerződés megkötésére. Ennek következtében újabb hónapok teltek el oda-vissza levelezésekkel, illetve az újabb iratok, árajánlatok, dokumen-tációk beszerzésével, majd 2011. december 14-én végre aláírásra került a támogatási szerződés, így kezdetét vehette a 2 éven át tartó megvalósítási időszak. A pályázatban kötelezettséget kellett vállalni az irodavezető projektzárást követő 2 éven át tartó továbbfoglalkoztatására és az első 2 évben szervezett programok további 2 évig történő megtartására, valamint az iroda 2013. december 14-ét követő 5 éven át történő fenntartására.

A projekt keretében sokféle eszköz került beszerzésre, melyek jellemzően az iroda kialakításához voltak szükségesek, illetve a környezeti nevelést tehettük általuk korszerűbbé, élménydúsabbá. Megvásároltuk a Debrecen, Postakert u. 16/A. fszt. 2. sz. alatti irodát és a hozzá tartozó garázst (összesen 33 m^2). Utóbbiban átalakítást követően egy 10-12 fős előadótermet hoztunk létre, míg az irodát akadálymentesítettük. A Hajdú-Bihar Megyei Helyi Csoport irodája egyúttal Területi Iroda funkciót is ellát, s lehetőségeihez mérten, illetve felmerülő igények alapján segíti az alábbi MME Helyi Csoportok munkáját, képviseli érdekeiket: Békés Megyei Csoport, Nyíregyházi Helyi Csoport, Szatmár-Beregi Helyi Csoport, Tiszaközi Helyi Csoport.

1. fotó: Az MME Debreceni Területi Irodája a Postakert u. 16/A. alatt

A Debreceni Területi Irodát Halmos Gergő MME igazgató nyitotta meg 2012. június 13-án, mellyel egy lépéssel közelebb került az MME ahhoz a stratégiai elképzeléshez, hogy régiónként egy területi irodája legyen az Egyesületnek. A megnyitón több állami, illetve civil természetvédelmi szervezet képviselői megjelentek. Meghívásunkat elfogadta és jelenlétével megtisztelte az ünnepélyes megnyitót többek között a Debrecen MJV Polgármesteri Hivatal, illetve a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság. Az irodában kialakítottunk egy természet- és környezetvédelmi olvasókönyvtárat, melyet folyamatosan bővítünk. A program indulásától egy főállású alkalmazottja is van az irodának Koczka András személyében. Ennek megfelelően 2012. évben jelentősen megnövekedtek a HBCS illetékességi területén szervezett programok számai és palettája. Ezek sokszínű világáról és az iroda életéről egy külön cikkben fog beszámolni az irodavezető.

2011

Korábbi évekhez hasonlóan 2x fél éves tervbe sorolva előre megtervezett programok meghirdetése történt a tagok, illetve elektronikus hírlevélen keresztül további mintegy 350 fő számára. A körlevelekben meghirdetett 14 programból 5 volt terepi jellegű, melyről e-maileken keresztül is tájékoztattuk az érdeklődőket. Fentieken kívül elektronikus levelekben további 8 program került meghirdetésre az évben.
Az imént említett, társszervezők, önkéntesek segítségével megvalósított további 8 MME program az alábbi volt:

- 2 MME-t népszerűsítő program
- 2 Fülemülék Éjszakája rendezvény
- 2 Odútelepek népszerűsítése program
- 2 Darumegfigyelő túra

Összegezve az eddigieket a következő településeken 2011. évben 22 alkalommal jelentünk meg valamilyen formában: hangsúlyosan Debrecen, valamint Földes, Balmazújváros, Hortobágy, Bocskaikert.

2011. évben a Madarász Sulis tanulók darunéző buszos kirándulását ismételten megszerveztük, illetve finanszíroztuk a költségeket. Ezeken a túrákon 113 fő volt jelen.

Az eddig említett programokon 2011-ben összesen kb. 750 fő vett részt.

2011 évben a DE AGTC MÉK Természetvédelmi mérnök hallgatói közül 2 fő vett részt nyári gyakorlaton helyi csoportunknál, akik a fehér gólya állomány felmérésben segítettek, adatbázisokat építettek ki és a CAMPUS Fesztiválon való megjelenésben erősítették csapatunkat.
Köszönjük a 2 nyári gyakorlatos munkáját, név szerint: Király Anna és Pusztai Borbála.

2011 nyarán hosszú idő után újra megjelentettük helyi csoportunk kiadványát, a Calandrella XIII. évfolyamát.
A 238 oldalas kiadvány legutolsó száma 2003-ban jelent meg, mint Rakaca különkiadás, így a jelenlegi kötet az 1997-ben megjelent legutolsó, nem különkiadás óta összegyűlt cikkeket tartalmazza!

Madarászsuli 2 helyszínen zajlott ebben az évben a HBCS támogatásával: Debrecen és Bocskaikert. Köszönet Lisztes Annának és Pásti Csabának önzetlen munkájukért!

Az elmúlt években nagymértékben támaszkodhattunk a Hortobágyi NPI munkatársai által végzett felmérési eredményekre. Mivel 2011-ben az elhúzódó, megkötésre váró megállapodás hiánya miatt már nem volt aktív együttműködés a NPI-gal, így sok adat nem került a birtokunkba a fokozottan védett fajokról még akkor sem, ha olyan HNPI alkalmazott végezte a felméréseket, aki egyben MME tag is!

HU-RO programban (később részletezve) részt vevők: BaKCso (Balmazújvárosi Környezetvédelmi Csoport) tagjai Varga László vezetésével – 5 fő, Koczka András, Pásti Csaba, Szabó Antal, Veszelinov Ottó.

További programokban, felmérésekben részt vevő önkéntesek: Antal László, Balla Dániel, Borza Sándor, Dallos Lili Dóra, Dr. Dunai Józsefné, Dr. Endes Mihály, Dr. Gyüre Péter, Harangi Sándor, Horváth Tibor, Huszti Sámuel, Dr. Juhász Lajos, Király Anna, Koczka András, Kovács Zoltán, Kövér László, László Donát, Lisztes Anna, Mester Béla, Dr. Molnár Lívia, Molnár Mariann, Németh Tamás, Oláh Zoltán, Papp László, Pásti József Csaba, Puskás János, Rása Mónika, Serestyén Zsolt, Sihelnik József, Szabados Ákos, Tohol Éva, Tóth Erika, Tóth Norbert, Varga László, Vasas András, Veres Zsuzsanna, Vetésiné Végvári Gabriella, Vizi Nóra, Zöld Barna.
Köszönjük minden ÖNKÉNTES támogatását!

2012

- 2x fél éves tervbe sorolva előre megtervezett programok meghirdetése történt a tagoknak, illetve elektronikus hírlevélen keresztül további közel 400 fő számára.
- a körlevelekben meghirdetett 14 programból 7 volt terepi jellegű, melyekről e-maileken keresztül is tájékoztattuk az érdeklődőket. Fentieken kívül elektronikus

levelekben további programok kerültek meghirdetésre a Területi Iroda által szervezve.

Összegezve: a következő településeken 2012. évben 59 alkalommal (2011-ben 22 alk.) jelentünk meg valamilyen formában a HBCS vagy a Területi Iroda által szervezett programmal: hangsúlyosan Debrecen, valamint Komádi, Tokaj, Hortobágy, Bocskaikert, Hajdúsámson.

A HBCS és a Területi Iroda által szervezett programokon 2012-ben összesen kb. 2.000 fő vett részt, a generált hírekkel közel 5.000 főt értünk el.

2012 évben a DE AGTC MÉK Természetvédelmi mérnök hallgatói közül 1 fő vett részt nyári gyakorlaton helyi csoportunknál 3 hó időtartamban, aki többek között a fehér gólya állomány felmérésben segített, adatbázisokat épített ki, és a CAMPUS Fesztiválon való megjelenésben erősítette csapatunkat. Köszönjük a nyári gyakorlatos munkáját, név szerint: Tóth Enikő.
2012-ben egy szakdolgozat író is kérte a HBCS segítségét, adatainkra támaszkodott: Pusztai Borbála (DE MÉK–Tv.-i MSc).

2012 nyár elején újra megjelentettük helyi csoportunk kiadványát, a Calandrella XIV. évfolyamát főként saját forrásokra támaszkodva. A kiadást támogatta a Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság és a DE TTK Evolúciós Állattani és Humánbiológiai Tanszék, mint közös kiadók, valamint a D-Profil Kft., a „Hortobágy" Környezetvédelmi Kft. és az A.K.S.D. Városgazdálkodási Kft., mint pénzügyi támogatók!

Pénzügyi területen a debreceni MME Iroda megnyitása és működése, mint nagy pozitívum mellett, de ugyanakkor ebből kifolyólag 820.000 Ft-ot (2011: 550.000 Ft) nyertük el belső pályázatban az MME Központtól, illetve 20 db „B" odút kaptunk szabad felhasználásra.

A 2010-es évben elkezdődött folyamat 2012-ben végre célba ért, s együttműködési megállapodást kötött az MME és a HNPI. A 2011-es és 2012-es adatátadási hézagok után 2013-tól remélhetően ismételten visszaáll a régi rend és újra megvalósulnak az adatcserék. Az MME-t a Monitoring Központ képviseli, ide futnak be a HNPI adatai. A Monitoring Központ által feldolgozott adatok kerülnek végül a HBCS-hez.

Ebben az évben megállapodást kötöttünk a debreceni állatkerttel, Nagy Sándor Tibor igazgatóval történt személyes megbeszélésen lefektettük az együttműködés alapjait. A megbeszélést tettek követték, s már ebben az évben az Állatkert által szervezett programokon megjelent a HBCS is.

Az elmúlt években folyamatosan erősödött a kapcsolattartásunk az MME Központtal, ahol jellemzően a HCS koordinátorral, Lendvai Csabával 2012-ben nem volt ritka a heti konzultáció. Ez főleg az ÉAOP pályázatnak köszönhető, de további hozadéka is van: pl. több forrás a belső pályázatból, arányaiban több madárodú érkezése a HBCS-hez, több központilag koordinált programban számítanak a részvételünkre, stb.
Aktívan részt vettünk a Küldöttközgyűlésen, ahol Dr. Endes Mihály tagtársunkat örökös tagnak választották. Gratulálunk!
Képviseltük a HBCS-t az év elején megtartott Tanácsadó Testületi Ülésen, ahol többek között részt vettünk az MME 2012-2016. évekre érvényes Stratégiai Tervének szövegezésében, véglegesítésében.

Programokban, felmérésekben részt vevő önkéntesek (egyes specifikus programokban további résztvevők lehetnek!): Antal László, BaKCso (Balmazújvárosi Környezetvédelmi Csoport) tagjai Varga László vezetésével – 5 fő, Balla Dániel, Borza Sándor, Dr. Endes Mihály, Dr. Gyüre Péter, Harangi Sándor, Horváth Tibor, Huszti Sámuel, Dr. Juhász Lajos, Király Anna, Koczka András, Kövér László, Lisztes Anna, Mester Béla, Németh Tamás, Papp László, Pásti József Csaba, Puskás János, Rása Mónika, Serestyén Zsolt, Szabó Antal, Tóth Enikő, Tóth Norbert, Tóth Pál, Vasas András, Veres Zsuzsanna, Vizi Nóra.

Környezeti nevelés

Helyi csoportunk 1981 óta végez természet- és környezetvédelmi szemléletformálást a 6-18 éves korosztály részére. A tanítási időben heti rendszerességgel tartott tantermi, és változó gyakorisággal tartott terepi foglalkozásainkra az évek során összesen több mint száz általános iskolai tanuló járt rendszeresen. Jelen cikkben tárgyalt időszakban 2 helyszínen zajlottak a megyében Madarász Suli foglalkozások. A KFR Tanítóképző Főiskola Gyakorló Általános Iskolája biztosít helyszínt a tradícionális debreceni foglalkozásoknak, melyet Lisztes Anna és Koczka András vezetett 2011-2012-ben. A 2009-ben beindult második helyszín Bocskaikertben található, a Németh László Általános Iskolában, ahol Pásti Csaba készíti fel a gyerekeket a környezettudatos életre. A Madarak és Fák Napja Országos verseny területi fordulóját évek óta Szakál László szervezi, bonyolítja a dombóvári lelkes szervezőgárda irányításával.

Aktív természetvédelem

2012 évben „B" típusú madárodúból 20 db került kihelyezésre többségében a HBCS által kezelt vagy ebben az évben létesített odútelepekre. Tagjaink és önkénteseink természetesen ettől sokkal többet tettek a jó ügy érdekében!

Terepi felmérések, monitoring munka

Az MME Központ által beadott HU-RO határon átnyúló partnerségi pályázat keretén belül a HBCS is kivette részét 2011-ben a szervezési és lebonyolítási feladatokból, valamint részt vettünk és előadásokat tartottunk a projekt nyitó és záró konferenciáján.

Ezen projekt keretén belül elvégzett főbb feladatok:
- 194 UTM-ben RTM fajspecifikus felmérés elvégzése (haris és kuvik)
    - 4 UTM teljes felmérése RTM általános felmérés keretein belül
    - 360 fészek adatainak feltöltése a fehér gólya online adatbázisba
    - 3 odútelepen 133 fészekodú ellenőrzése és az adatok feltöltése az MME elektronikus odúadatbázisába
    - VVM számlálás 2 alkalommal 3 területen, az adatok felvitele az MME elektronikus vízimadár adatbázisába.

A Monitoring Központ által működtetett fehér gólya online adatbázis alapján a Hajdú-Bihar megyei adatok:

- 2011-ben az országos átlag (72,28) fölötti volt a sikeres költőpárok aránya megyénkben: 74,25 % (**nagyon sok fészek adatát nem ismerjük!)**
- 2011-ben a feltöltött költési eredmény: 360 db (**országos 4. hely a megyék között, az előbb leírtak ellenére!)**

Eredmények, felderített haris revírek az utóbbi évekből:

2010. – min. 37 pár
2011. – min. 6 pár

Hajdú-Bihar megyéből a 2012-es évben az alábbi területekről történtek adatfeltöltések a http://vizimadaradatbazis.mme.hu honlapra (zárójelben az adatközlő neve):

- Hajdúszoboszlói-halastavak (Huszti Sámuel)
- Ős-Kösely (Huszti Sámuel)
- Virágoskúti-halastó (BaKCso Egyesület, Szabó A., Mester B.)
- Trágyaszikkasztó-Hajdúböszörmény (Szabó A., Mester B.)
- Tócó-Kösely menti tározó (Pásti Csaba)
- Fancsikai-tavak (Veszelinov Ottó)

Fentieken túl 2012-ben nagyon sok korábbi, főleg 1990-es évekből származó, pl. halastavi VVM adatok kerültek feltöltésre a fenti honlapra pl. nyári gyakorlatosunk, illetve a Monitoring Központ munkatársai által.

Hajdú-Bihar megyében a 2012-es évben a HNPI természetvédelmi őrei az átvonuló vízimadárfajok állományának felmérésére 14 mintaterületen (7 pusztai és 7 halastavi) végeztek VVM felméréseket, melyeket még 2011-ben jelöltek ki. Ezek nagy része nemzetközi jelentőségű vizes élőhelyre, ún. ramsari területre esik.
A munka nagyságrendjét jelzi, hogy a felmérésekben 14 „hivatásos" vesz részt, a HNPI Természetvédelmi Őrszolgálatának tagjai, közösen a Vagyongazdálkodási Osztály és a Hortobágy Természetvédelmi Egyesület munkatársaival. A munkájukat számos önkéntes is segíti. A felmérések a VVM protokoll alapján történnek, az adatokat az MME Monitoring Központja dolgozza fel.

Megyénkben a gyakoribb fajok állományait pontszámlálásos módszerrel határozzák meg a HNPI természetvédelmi őrei 2011 évtől, a Hortobágy 22, véletlenszerűen kisorsolt területén. Ezek a felmérések az MMM protokoll alapján történnek, az adatokat az MME Monitoring Központja dolgozza fel.

2012-ben a fehér gólya felmérés során a HBCS önkéntesei 23 településen ellenőrizték a fészkeket. A 311 felmért fészekből 137 bizonyult lakottnak, melyekből összesen 377 fióka repült ki. Sok településre nem jutottunk el.

Eredmények, felderített haris revírek az utóbbi évekből a május-július időszakban végzett éjszakai felmérések adatai alapján (2012-ben 192 UTM-et ellenőriztünk):

2011. – min. 6 pár
2012. – min. 3 pár

Saját szervezésű monitoring programunk volt a téli időszakban a telelő vetési varjú állomány változásának nyomonkövetése. Ennek során megállapítottuk, hogy míg 2009/2010. telén az átlagos 15.000-17.000 pld. mellett több alkalommal 20.000 pld. fölé növekedett a Debrecenben telelő és éjszakázó vetési varjak száma, addig 2010/2011. telén már 23.000-25.000 pld. között volt az átlagos létszám, és egy alkalommal (2011 január) a szinkronszámlálások során számbavett vetési varjak létszáma meghaladta a 30.000 pld-t.

Köszönetnyilvánítás

Dr. Endes Mihályt az MME elnöksége 2012-ben örökös tagnak választotta, ezzel a kitüntetéssel megköszönve az eddig a madárvédelem, publikációk és kutatás területén véghezvitt munkásságát. Ezúton is megköszönjük eddigi tevékenységét!

2012 év végéig összesen 83 Madárbarát tábla került kiosztásra a megyénkben, zömében Madárbarát Kert tábláról van itt szó. Ezekből tizenegyet 2011-ben, hármat pedig 2012-ben ítélt oda az MME Központ. Ezen táblák odaítélése mögött hosszútávon véghezvitt madárvédelmi tevékenységet kell érteni, így ezen táblák tulajdonosainak is ezúton köszönjük meg a Hajdú-Bihar megyében megvalósított természetvédelmi munkásságukat!

Együttműködő szervezetek: Bihar Egyesület, Debreceni Egyetem, DE Agrártudományi Centrum Természetvédelmi, Állattani és Vadgazdálkodási Tanszék, DE Evolúciós Állattani és Humánbiológiai Tanszék, DE Botanikus Kert, Dél-Nyírség-Bihar Egyesület, Déri Múzeum, Hortobágy Természetvédelmi Egyesület, Hortobágyi Nemzeti Park Igazgatóság, Kölcsey Ferenc Református Tanítóképző Főiskola, Körösök Természetvédelmi Egyesület, Nagyerdei Kultúrpark, Vanellus Természetvédelmi Alapítvány, Zöld Kör.

A Helyi Csoportban folyó gazdag és sokrétű természet- és környezetvédelmi tevékenységeket azoknak a rendszeres és önzetlen segítségével tudtuk megvalósítani, akik elkötelezettjei ennek a munkának. Köszönjük támogatásukat!